

RADNI ODNOSI

1. Solidarna odgovornost za štetu.

Iz obrazloženja:

Predmet spora je tužbeni zahtjev tužitelja za naknadu neimovinske i imovinske štete uzrokovane ozljedom na radu koju je tužitelj kao radnik prvotuženice, vlasnice armiračkog obrta M., pretrpio dana 3. listopada 2014. godine, dok je drugotuženik T. d.o.o., bio izvođač radova na privremenom gradilištu izgradnje stambeno poslovne građevine.

U prvostupanjskom postupku utvrđeno je sljedeće:

- da je tužitelj radnik prvotuženice, vlasnice armiračkog obrta M.;
- da je dana 3. listopada 2014. doživio nesreću na radu, na privremenom gradilištu izgradnje stambeno poslovne građevine, tako što je prilikom silaska s drugog kata, u namjeri da dohvati drvene ljestve, zgazio na otplatnu ploču stropa prvog kata i propao s visine od 5,5 m;
- da iz prijave o ozljedi na radu proizlazi kako se tužitelju ozljeda dogodila prilikom silaska niz ljestve s vrha objekta, a da je na objekt otišao po žicu za vezivanje;
- da iz zapisnika o inspekcijskom nalazu Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Inspektorata rada, od 30. listopada 2014., proizlazi kako su u povodu inspekcijskog

nadzora obavljenog na temelju ozljede na radu tužitelja, na predmetnom gradilištu utvrđeni propusti u primjeni mjera zaštite na radu u svezi s ozljedom na radu, i to: a) neusklađenost prilikom izvođenja radova na privremenom gradilištu - na prvom katu objekta izvođeni su radovi demontiranja dijela hodnika stropa prvog kata od strane radnika društva T. d.o.o., a da radnici obrta M. o tome nisu obaviješteni ni upozoreni, čime je ugrožena sigurnost i zdravlje radnika; b) nije imenovan glavni inženjer gradilišta; c) tužitelj je raspoređen na poslove s posebnim uvjetima rada, a ne zadovoljava tražene uvjete (liječnički pregled), ljestve koje su korištene za komunikaciju između prvog i drugog kata objekta a nisu bile u ispravnom stanju; d) poslodavac nije osigurao da najmanje jedan radnik bude osposobljen za pružanje prve pomoći u slučaju ozljede na radu.

Polazeći od navedenih utvrđenja i ocjene svih izvedenih personalnih (iskaza tužitelja i svjedoka) i materijalnih dokaza, sud prvog stupnja zaključio je da je tužitelj u cijelosti dokazao da je predmetna ozljeda nastala na radu, pri obavljanju poslova u radno vrijeme te da stoga postoji odgovornost prvotuženice za štetu koja je nastala tužitelju. Ista je trebala osigurati sigurne uvjete rada, što ona nije učinila. Znači, nije svojim radnicima osigurala ljestve za sigurno penjanje i silaženje između katova, nije osigurala zaštitnu ogradu, a osim toga

tužitelj, kojeg je prvotuženica rasporedila za rad na visini, dakle na poslove s posebnim uvjetima rada, nije ispunjavao potrebne zdravstvene uvjete za konkretne poslove. Nadalje, nije osigurala radnika od pada s visine, radnik nije imao zaštitni pojas, nije bilo zaštitne ograde što predstavlja opasnu djelatnost pa je poslodavac odgovoran i prema odredbama Zakona o obveznim odnosima. Drugotuženik je pak odgovoran što nije postavio znakove opasnosti i upozorenja prilikom izvođenja radova demontiranja dijela hodnika stropa prvog kata, što nije ogradio taj dio (prilikom inspekcijaskog nadzora na katu nisu zatečeni znakovi opasnosti ili zabrane, kao ni zaštitna ograda), slijedom čega je odgovoran tužitelju za naknadu štete pa kako je u konkretnom slučaju riječ o šteti koju su prvotuženica i drugotuženik prouzročili zajedno, to odgovaraju solidarno u smislu odredbe čl. 1107. Zakona o obveznim odnosima (N.N., br. 35/05., 41/08., 125/11. – dalje u tekstu: ZOO), kojom je utvrđeno da za štetu koju je više osoba prouzročilo zajedno, svi sudionici odgovaraju solidarno. Prvostupanjski je sud, nadalje, stava da je tužitelj u svemu postupao s dužnom pažnjom, kao i u skladu s osposobljenošću za rad na siguran način. Slijedom navedenog, sud prvog stupnja je zaključio kako prvotuženica i drugotuženik nisu dokazali razloge za isključenje njihove odgovornosti, u skladu s odredbama čl. 25. st. 2. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 154/14. – dalje u tekstu: ZZR), i čl. 1067. ZOO-a za štetu koju je tužitelj pretrpio na radu.

Nadalje, polazeći od utvrđenja utemeljenom na nalazu i mišljenju vještaka liječnika, da je tužitelj u predmetnom štetnom događaju zadobio višestruki prijelom ivera desnog koljenja, potres mozga, ranu na glavi u predjelu čela te prijelom čeone kosti te da je izvršen operacijski zahvat, da se kod tužitelja radi o teškoj tjelesnoj ozljedi, da je tužiteljeva ozljeda s ortopedsko-traumatološke strane ostavila umanjene životnih aktivnosti od 8 %, što znači da će morati ulagati pojačane napore kod duljeg hodanja, kod svih radova gdje treba saviti koljena, čučnuti, gdje se treba penjati, spuštati niz nizbrdice i stubu te da mu je otežano i dulje hodanje. Uzimajući u obzir i da je bolove jakog intenziteta imao 3 dana, srednjeg intenziteta 10 dana, slabog intenziteta 6 tjedana, da mu je tuđa pomoć trebala nakon izlaska iz bolnice prva 4 tjedna 2 sata dnevno, a nakon toga za vrijeme

hodanja uz pomoć štaka 2 mjeseca, 1 sat dnevno, da je kod dolaska u bolnicu imao jaki strah koji je trajao 5 dana, srednjeg intenziteta trpio je strah do javljanja psihijatru, da će zbog zaostalog ograničenja u funkciji desnog koljena morati ulagati napore čime je došlo do trajne povrede duševnog integriteta lakog stupnja od 5 do 15 %, sud prvog stupnja je primjenom odredaba čl. 19. i 1100. ZOO-a djelomično prihvatio tužbeni zahtjev s osnove naknade neimovinske štete u iznosu od 64.500,00 kn te je primjenom odredbe čl. 1095. ZOO-a, djelomično prihvatio tužbeni zahtjev s osnove naknade imovinske štete (tuđa pomoć) u iznosu od 2.100,00 kn te s osnove troškova liječenja iznos od 1.099,96 kn.

Presudu suda prvog stupnja pobijaju prvotuženica i drugotuženik žalbom zbog svih žalbenih razloga propisanih odredbom čl. 353. st. 1. Zakona o parničnom postupku (N.N., br. 53/91., 91/92., 112/99., 129/00., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 96/08., 123/08., 57/11., 25/13., 89/14., 70/19. – dalje u tekstu: ZPP). Predlažu drugostupanjskom sudu uvažiti žalbu i prvostupanjsku presudu preinaciti te tužbeni zahtjev odbiti u cijelosti, uz nadoknadu troškova parničnog postupka, uvećanih za troškove žalbe, odnosno u suprotnom, presudu u pobijanom dijelu ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

Ispitujući pobijanu presudu, kao i postupak koji joj je prethodio, utvrđeno je da sud prvog stupnja nije počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a, na koju povredu ukazuje prvotuženica u žalbi. Pobijana presuda nema nedostatke zbog kojih se ne bi mogla ispitati, ima razloga o svim odlučnim činjenicama, a razlozi o odlučnim činjenicama nisu nejasni niti međusobno proturječni. Jednako tako nisu ostvarene niti ostale bitne povrede odredaba parničnog postupka, a na koje povrede sud drugog stupnja pazi po službenoj dužnosti (čl. 365. st. 2. ZPP-a).

Nadalje, nije počinjena niti bitna povreda odredaba parničnog postupka iz odredbe čl. 354. st. 1., u vezi s odredbama čl. 8. i čl. 220. ZPP-a, na koju povredu sadržajno upiru prvotuženica i drugotuženik u žalbama. Naime, sud može iskaze stranke ili svjedoka ocijeniti istinitim ili neistinitim, odnosno u suštini više ili manje uvjerljivim ili logičnim, gledano pojedinačno ili u cjelini s

ostalim dokazima. Sud ima ovlast ocjenjivati provedene dokaze (i ovlast odlučivanja o dokazima koje će provesti zbog utvrđivanja odlučnih činjenica - čl. 220. st. 2. ZPP-a) te odlučiti o trenutku u kojemu smatra da je predmet spora dovoljno raspravljen da se o njemu može donijeti valjana odluka i nije u obvezi prihvatiti svaki prijedlog stranke za provođenje dokaza.

Sud prvog stupnja pravilno je i potpuno utvrdio i činjenično stanje odlučno za ishod spornog odnosa između stranaka pa nije osnovan žalbeni razlog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja koji ističu tuženici u podnesenim žalbama (čl. 355. ZPP-a).

Prema odredbi čl. 111. st. 1. Zakona o radu (N.N., br. 93/14., 127/17., 98/19. – dalje u tekstu: ZR), ako radnik pretrpi štetu na radu ili u vezi s radom, poslodavac je dužan radniku naknaditi štetu po općim propisima obveznog prava.

Nadalje, prema odredbi čl. 3. st. 1. toč. 5. ZZR-a, mjesto rada je svako mjesto na kojemu radnici i osobe na radu moraju biti, ili na koje moraju ići, ili kojemu imaju pristup tijekom rada zbog poslova koje obavljaju za poslodavca, kao i svaki prostor, odnosno prostorija koju poslodavac koristi za obavljanje poslova i koja je pod njegovim izravnim ili neizravnim nadzorom.

Prema odredbi čl. 25. st. 1. ZZR-a za ozljedu na radu i profesionalnu bolest koju je radnik pretrpio obavljajući poslove za poslodavca smatra se da potječu od rada i poslodavac za njih odgovara po načelu objektivne odgovornosti. Poslodavac može biti oslobođen odgovornosti ili se njegova odgovornost može umanjiti ako je šteta nastala zbog više sile, odnosno namjerom ili krajnjom nepažnjom radnika ili treće osobe, na koje poslodavac nije mogao utjecati niti je njihove posljedice mogao izbjeći, unatoč provedenoj zaštiti na radu.

Prema odredbi čl. 76. ZZR-a, poslodavci koji obavljaju poslove na istom mjestu rada, odnosno kada više poslodavaca dijeli mjesto rada ili kada na istom mjestu rada radove izvode ili je predviđeno da ih izvode dva ili više poslodavaca, odnosno drugih osoba (izvođača), obvezni su, uzimajući u obzir prirodu poslova, provoditi zaštitu na radu, koordinirati svoje aktivnosti, provoditi informiranje i surađivati u primjeni sigurnosnih i

zdravstvenih odredbi ovoga Zakona zbog zaštite i prevencije od rizika na radu te organizirati rad i osigurati izvođenje radova tako da pri izvođenju radova ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca i drugih osoba.

U konkretnom slučaju pravilno je sud prvog stupnja zaključio da je tužitelj dokazao da je predmetna ozljeda nastala na radu, pri obavljanju poslova, za vrijeme trajanja radnog vremena te da posljedično tome postoji solidarna odgovornost poslodavca tužitelja, u ovom slučaju prvotuzhenice, za štetu koja je nastala tužitelju u vezi s obavljanjem redovnih poslova, u smislu odredbe čl. 111. ZR-a i čl. 25. ZZR-a i drugotuzhenika na temelju odredbe čl. 1067. ZOO-a i čl. 25. ZZR-a, a s obzirom na to da u konkretnom slučaju nisu postupili u skladu s citiranom odredbom čl. 76. ZZR-a. Uzimajući u obzir prirodu poslova tuženici nisu provodili zaštitu na radu, koordinirali svoje aktivnosti, provodili informiranje radnika prvotuzhenika i surađivali u primjeni sigurnosnih i zdravstvenih odredbi ZZR-a. Nisu prevenirali rizike na radu te organizirali rad i osigurali izvođenje radova tako da se pri izvođenju istih ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca i drugih osoba, a što je utvrđeno inspekcijskim nadzorom Ministarstva rada i mirovinskog sustava, Inspektorata rada od 30. listopada 2014. Iz inspekcijskog nadzora proizlazi kako su u povodu inspekcijskog nadzora obavljenog na temelju ozljede na radu tužitelja, na predmetnom gradilištu utvrđeni propusti u primjeni mjera zaštite na radu u svezi s ozljedom na radu. Pravilan je zaključak suda prvog stupnja kako tuženici nisu dokazali postojanje zakonskih pretpostavki za djelomično ili potpuno oslobođenje od odgovornosti za štetu tužitelju u smislu odredbe čl. 25. st. 2. ZZR-a i čl. 1067. ZOO-a.

Nadalje, vodeći računa o okolnostima slučaja, značenju povrijeđenog dobra i cilju kojem služi naknada, kao i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive s njezinom prirodom i društvenom svrhom te uzimajući u obzir težinu i vrstu ozljeda, sud prvog stupnja pravilno je primijenio materijalno pravo u smislu odredaba čl. 1100. st. 1., i čl. 1095. ZOO-a, kada je djelomično prihvatio tužbeni zahtjev tužitelja u iznosu od 67.699,96 kn, a s osnove neimovinske i imovinske štete koju je pretrpio u štetnom događaju od

3. listopada 2014. pa su utoliko žalbe stranaka i u pogledu osporavanja visine dosuđene naknade neosnovane.

Naposljetku, neosnovano je sud prvog stupnja naložio tuženicima da dosuđene iznose troškova parničnog postupka tužitelju isplate na žiroračun punomoćnika tužitelja, budući da iz spisa predmeta proizlazi da su tužitelji odvjetnicima izdali punomoć za vođenje parnice te je na osnovi takve punomoći odvjetnik, kao opunomoćenik tužitelja, između ostalog, ovlašten od protivne stranke primiti i novac. Naime, odredbu čl. 95. st. 1. toč. 3. ZPP-a valja tumačiti na način da punomoćnik, kako je to navedeno u punomoći, može primiti novac i da o tome izdaje potvrde, dok se ne može naložiti protivnoj strani tj. tuženicima da tužitelju plati dosuđene iznose i trošak postupka isplatom na punomoćnikov račun, kada u spisu za takvu isplatu ne postoji specijalna punomoć. U smislu odredbe čl. 95. st. 1. toč. 3. ZPP-a punomoćnik poduzima sve radnje za zastupanog pa tako i prima dosuđene iznose i troškove u ime i za račun zastupanog, ako mu ih protivna strana dobrovoljno plati, no ne može se protivnoj strani naložiti da bez posebne punomoći, kojom bi stranka izričito ovlastila punomoćnika da primi novčanu tražbinu na svoj račun, izvrši isplatu na račun punomoćnika (odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, broj U-III/70/2015 od 2. ožujka 2017.). Stoga je u tom dijelu osnovan žalbeni razlog materijalnog prava koji ističu tuženici u žalbi i na koji žalbeni razlog drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti (čl. 365. st. 2. ZPP-a) pa je pravilnom primjenom materijalnog prava, preinačenjem presude i u pogledu navedenog, valjalo odbiti zahtjev tužitelja za isplatu troškova parničnog postupka na račun njegova punomoćnika – odvjetnika.

Županijski sud u Zagrebu, 64 Gž R-1523/2022. od 4.10.2022.

2. Viša sila/slučaj: pojam, razlikovanje i primjeri sudske prakse.

Iz obrazloženja:

Viša sila – izvanredan, nepredvidiv i neotklo-njiv događaj, izvan utjecaja onoga koji se na višu silu poziva.

Slučaj – objektivno predvidiv, relativno uklonjiv događaj, nastupio bez krivnje odgovorne osobe (izvan i protiv njezine volje), ali unutar utjecaja onoga koji se na slučaj poziva.

Kada se govori o slučaju, tada se misli o događaju koji smo, da smo ga predvidjeli, mogli spriječiti, a višu silu, i da smo ju predvidjeli (premda je to objektivno nemoguće), nismo mogli spriječiti.

Slučaj i viša sila instituti su čije je razlikovanje važno u kontekstu isključenja odgovornosti kada se odgovara prema kriteriju uzročnosti. Naime, štetnik koji odgovara objektivno odgovara i za slučaj, a njegova će odgovornost biti isključena ako je šteta posljedica više sile. Dakle, jasno razlikovanje tih instituta neposredno je povezano s ishodom postupka u kojemu će štetnik biti ili neće biti odgovoran.

„Olujna bura na području Š. je učestala pojava koja je izvjesna i predvidiva, pa se ne može smatrati višom silom (VSRH, Rev 1738/1997-2 od 8. ožujka 2000.)“;

„Pad stupa električnog dalekovoda i kabela koji je izazvan nevremenom - udarom groma ne može se smatrati da je izazvan višom silom, jer je nevrijeme s udarom groma prirodni fenomen koji se povremeno javlja na svakom području i pritom izaziva razne štetne posljedice.“ (VSRH, Rev x 487/2009-2 od 5. studenog 2009.)“;

„Pijavica“ kao prirodni događaj ima značaj više sile. U postupku pred nižestupanjskim sudovima je utvrđeno: - da je do ozljede tužitelja došlo prevrtanjem kontejnera (u koji se bio sklonio) zbog djelovanja rušilačke pijavice, - da je kontejner predviđen za smještaj radnika bio postavljen prema pravilima struke, - da je zbog djelovanja iste te pijavice na istom području uništeno 50 kuća, počupano stabala, električnih vodova i sl., - da je pijavica vrtlog vjetra, u kojem na rubnim dijelovima brzina vjetra doseže i 250 km/h, velike razorne moći, malih prostornih dimenzija i kratkog trajanja, - da se nastanak pijavice kao prirodnog fenomena i rezultata specifičnih uvjeta i atmosferskih procesa ne može izravno predvidjeti, a ne postoje metode kojima bi bilo moguće spriječiti nastanak i njezin razvoj, - da se pijavica pojavljuje razmjerno rijetko u našem podneblju (VSRH, Revr 625/2003-2 od 11. svibnja 2004.)“;

„Suprotno žalbenim navodima, a polazeći od činjenice da je prednik tužitelja doživio napad stršljenova u obavljanju svojeg redovnog posla na radnom mjestu kod tuženog, te s obzirom da je poslove obavljao u šumi gdje je prisutnost insekata, pa tako i stršljenova, očekivana i uobičajena jer je upravo šuma njihovo stanište, s time da je ubod insekata i u tuženikovom Elaboratu opasnosti opisan kao potencijalna opasnost na radnom mjestu tužitelja, rad na radnom mjestu rukovoditelja stroja u šumi predstavlja djelatnost povećanog rizika pa ubod insekata ne predstavlja neki usamljeni incident već svakodnevnog rizik, koji je tuženik i sam predvidio kao takvu opasnost, posljednično čemu tuženik odgovara za predmetnu štetu do koje je došlo, upravo zbog uboda insekata, a koji ubodi su doveli do smrtnog stradavanja radnika tuženog, bez obzira na krivnju. Činjenica da je ubod stršljena (otrov stršljena) uzrokovao alergijsku reakciju u tijelu prednika tužitelja ne isključuje odgovornost tuženog jer se ne radi o bolesti prednika tužitelja, kako to pogrešno smatra tuženi, već o posljedici uboda insekata, koji je i internim aktom tuženika predviđen kao takva opasnost.

Ubod insekata prema navedenim okolnostima, smatra se profesionalnim rizikom posla koji obavlja tuženik za koji rizik tuženik kao poslodavac i odgovara, tim više što je takav rizik tuženi kao poslodavac kao opasnost izrekom i predvidio svojim Elaboratom opasnosti. Oslobođenje od objektivne odgovornosti za štetu u smislu odredbe čl. 1067. ZOO-a tuženog bilo bi osnovano samo ako bi predmetna šteta bila uzrokovana višom silom, a predmetni događaj nema takav značaj s obzirom da viša sila podrazumijeva događaj koji je nastao zbog izvanrednih i nepredvidivih okolnosti, na koje poslodavac unatoč dužnoj pažnji nije mogao utjecati, a prisutnost stršljenova u šumi nije neočekivana, nepredvidiva odnosno izvanredna. (Županijski sud u Zagrebu 50 Gž-6085/17-2)“.

„Polazeći od utvrđenja da je zbog velikog nevremena došlo do udara groma u metalnu rampu koju je, u tom trenutku obavljajući posao policij-

ske službenice na graničnom prijelazu, podizala tužiteljica kojom prilikom je pretrpjela tjelesne ozljede, da iz izvješća inspektora zaštite od požara i eksploziva proizlazi da prilikom očevida na graničnom prijelazu nisu utvrđeni tragovi u obliku mehaničkih ili drugih oštećenja na objektima, kao ni u široj okolici otvorenog prostora niti je evidentiran prekid u napajanju kontejnera električnom energijom, kao ni vanjske rasvjete graničnog prijelaza te da je zaštitno uzemljenje metalnih predmeta na graničnom prijelazu postavljeno u skladu sa zakonskom regulativom iz područja zaštite na radu i tehničkim propisima o gromobranima, nižestupanjski sudovi ocjenjuju da je do nastanka štetnog događaja iz kojeg je proizašla šteta, došlo zbog djelovanja više sile, dakle, objektivno nepredvidivog uzroka čije djelovanje poslodavac nije mogao predvidjeti, izbjeći ili otkloniti, zbog čega ne postoji odgovornost poslodavca za nastalu štetu.

Ovaj sud ne može prihvatiti zaključke nižestupanjskih sudova.

Viša sila predstavlja događaje koji su nepredvidivi i neotklonjivi te djeluju izvana i sa svojim načinom i snagom prekidaju uzročnu vezu između učinjene štete i onog uzroka za koji određena osoba odgovara, a koja se sva obilježja trebaju steći u isto vrijeme da bi se događaj smatrao višom silom.

Naime, nevrijeme s udarom groma, zbog kojeg je u konkretnom slučaju došlo do udara u metalnu rampu kojom prilikom je tužiteljica pretrpjela tjelesne ozljede, je prirodni fenomen koji se povremeno javlja na svakom području i pritom izaziva razne štetne posljedice (tako i ovaj sud u Revx-487/09-2 od 5. studenoga 2009.).

Stoga je pogrešan stav nižestupanjskih sudova da je udar groma viša sila koja bi tuženika oslobađala odgovornosti za štetu u smislu odredbe čl. 1067. st. 1. ZOO-a.

VSRH Revr 1719/2015-2 od 26. 10. 2016.

*Ivan Petrošević, dipl. iur.
Fakultet strojarstva i brodogradnje, Zagreb*